Oświadczenie złożone
przez senatora Marcina Zawiłę
na 62. posiedzeniu Senatu
w dniu 8 lipca 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Zwracam się z apelem o podjęcie działań legislacyjnych oraz regulacyjnych mających na celu zagwarantowanie, że każdy oddział banku prowadzącego działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie zapewniał swoim klientom możliwość dokonywania podstawowych operacji gotówkowych, w szczególności wpłat i wypłat środków pieniężnych.

W ostatnich latach obserwujemy systematyczne ograniczanie dostępności usług gotówkowych. Coraz więcej placówek bankowych funkcjonuje wyłącznie jako oddziały doradcze pozbawione obsługi kasowej. O ile rozwiązanie takie może wynikać z rachunku ekonomicznego prowadzonego przez sektor bankowy, o tyle z punktu widzenia interesu państwa oraz bezpieczeństwa obywateli budzi ono poważne wątpliwości.

Rosnące zagrożenia dla infrastruktury krytycznej, ryzyko cyberataków, możliwość wystąpienia długotrwałych przerw w dostawach energii elektrycznej oraz doświadczenia związane z niestabilną sytuacją w zakresie bezpieczeństwa w Europie – wszystko to pokazuje, że gotówka pozostaje nie tylko środkiem płatniczym, lecz także ważnym elementem odporności państwa na sytuacje kryzysowe. W przypadku ograniczenia funkcjonowania systemów teleinformatycznych lub płatności elektronicznych to właśnie obrót gotówkowy może zapewnić ciągłość podstawowych transakcji i umożliwić obywatelom zaspokajanie najważniejszych potrzeb.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że administracja rządowa sama wskazuje obywatelom konieczność przygotowania się na tego rodzaju zagrożenia. W „Poradniku bezpieczeństwa", opracowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa oraz Ministerstwo Obrony Narodowej, rekomenduje się m.in. posiadanie zapasu gotówki na wypadek sytuacji kryzysowych. Jest to słuszne zalecenie, jednak powinno ono znajdować odzwierciedlenie również w polityce państwa wobec sektora bankowego. Trudno wymagać bowiem od obywateli utrzymywania rezerw gotówkowych, gdy jednocześnie ograniczany jest dostęp do usług umożliwiających swobodne wpłacanie i wypłacanie gotówki.

Warto również zwrócić uwagę na doświadczenia Królestwa Szwecji. Państwo to przez wiele lat było światowym symbolem odchodzenia od gotówki i rozwoju płatności elektronicznych. W ostatnim czasie szwedzkie władze dokonały jednak zasadniczej zmiany podejścia. W obliczu pogarszającej się sytuacji w zakresie bezpieczeństwa oraz rosnącego zagrożenia konfliktami i cyberatakami uznano, że gotówka stanowi niezbędny element odporności państwa. W rezultacie przyjęto rozwiązania wzmacniające dostęp do usług gotówkowych oraz zwiększające obowiązki banków w tym zakresie. Jest to przykład szczególnie istotny dla Polski, ponieważ Szwecja jest jednym z najbliższych sojuszników naszego kraju w NATO, aktywnie współpracującym z Polską w obszarze bezpieczeństwa i obronności, a także państwem, od którego Polska pozyskuje nowoczesny sprzęt wojskowy.

W mojej ocenie doświadczenia państw odpowiedzialnie przygotowujących się na zagrożenia XXI wieku pokazują, że rozwój nowoczesnych usług finansowych nie powinien prowadzić do marginalizacji gotówki. Płatności elektroniczne i gotówkowe powinny funkcjonować równolegle, wzajemnie się uzupełniając i zapewniając obywatelom możliwość korzystania z obu form rozliczeń, szczególnie w sytuacjach nadzwyczajnych.

Dlatego zwracam się do pana ministra z apelem o podjęcie działań zmierzających do ustanowienia obowiązku prowadzenia podstawowej obsługi gotówkowej we wszystkich oddziałach banków działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zapewnienie obywatelom realnego dostępu do gotówki należy dziś postrzegać nie tylko jako element ochrony konsumentów, ale przede wszystkim jako jeden z filarów bezpieczeństwa państwa i odporności jego systemu finansowego.

Marcin Zawiła